

Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка

Навчально-науковий інститут фізичної культури

Кафедра логопедії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор НН інституту
фізичної культури

Михайло ЛЯННОЙ

«31» серпня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЛОГОПЕДІЯ

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 016 Спеціальна освіта (016.01 Логопедія)

Освітньо-професійна програма: 016 Спеціальна освіта (Логопедія)

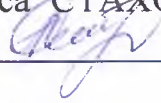
Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Мова навчання: українська

Погоджено науково-
методичною комісією
НН інституту фізичної культури
«31» серпня 2023 р.

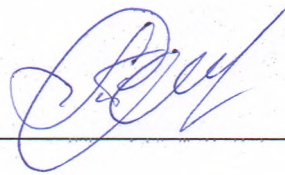
Голова

Людмила МОРОЗ, к. п. н., доцент

Розробник: Лариса СТАХОВА, кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри логопедії

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри логопедії
Протокол № 1 від «29» серпня 2023 р.

Завідувач кафедри
Анатолій КРАВЧЕНКО, к.п.н., професор

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни			
		денна форма навчання		заочна форма навчання	
Кількість кредитів: 12,5	бакалавр	Обов'язкова			
		Рік підготовки:			
		4-й		4-й	
		Семестр			
7-й		8-й	7-й	8-й	
Лекції					
26 год.		28 год.	6 год.	6 год.	
Практичні, семінарські					
30 год.		30 год.	8 год.	6 год.	
Лабораторні					
Самостійна робота					
184 год.		75 год.	226 год.	121 год.	
Консультації:					
- год.		2 год.	- год.	2 год.	
Загальна кількість годин: 375			Вид контролю: екзамен		

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни логопедія є психолого-педагогічна і методична підготовка майбутніх фахівців до професійно-мовленнєвої діяльності в системі національної дошкільної та шкільної освіти, охорони здоров'я.

Основними завданнями вивчення дисципліни логопедія є:

- підготувати студентів з теоретичних питань методики виявлення, подолання та профілактики мовленнєвих порушень в об'ємі необхідному майбутнім спеціалістам для ефективної організації формування мовленнєвої компетентності дітей дошкільного та шкільного віку;
- ознайомитись із психофізіологічними процесами, що забезпечують різні види мовленнєвої діяльності, з рівнями організації мовленнєвої функціональної системи, з практичними методами та прийомами подолання порушень мовлення дітей та дорослих;
- навчити студентів використовувати теоретичні знання на практиці;
- виховувати у студентів працьовитість, відповідальність до виконання завдань курсу, дисциплінованість, самостійність.

Вивчення дисципліни спрямовано на формування в студентів програмних компетентностей:

інтегральна компетентність:

ІК - здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти у процесі корекційно-педагогічної, діагностико-консультативної, дослідницької та культурнопросвітницької діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій і методів спеціальної освіти (логопедії) і характеризується комплексністю та невизначеністю умов;

загальні компетентності (ЗК):

ЗК-1 - здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного

демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

ЗК-2 - здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

ЗК-3 - здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

ЗК-4 - здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

ЗК-5 - здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;

ЗК-6 - здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології;

ЗК-7 - здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;

ЗК-8 - здатність працювати в команді;

ЗК-10 - здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

спеціальні компетентності (СК):

СК-1 - усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності, розвитку, навчання, виховання і соціалізації осіб з особливими освітніми потребами;

СК-2 - здатність до аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду становлення і розвитку спеціальної та інклюзивної освіти, логопедії;

СК-3 - здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності;

СК-4 - здатність планувати та організовувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення мовлення, актуального стану та потенційних можливостей осіб із особливими освітніми потребами;

СК-5 - здатність реалізовувати ефективні корекційно-освітні технології у роботі з дітьми, підлітками, дорослими з особливими освітніми

потребами (порушеннями мовлення), доцільно обирати методичне й інформаційно-комп'ютерне забезпечення;

СК-6 - здатність працювати в команді, здійснювати комплексний корекційно-педагогічний, логопедичний, психологічний та соціальний супровід дітей з особливими освітніми потребами, в тому числі з інвалідністю в різних типах закладів;

СК-7 - здатність дотримуватися вимог до організації корекційно-розвивального освітнього середовища;

СК-8 - готовність до діагностико-консультативної діяльності;

СК-9 - здатність застосовувати теоретичні, емпіричні методи психолого-педагогічного дослідження, статистичні методи обробки отриманої інформації, визначати достовірність результатів дослідження;

СК-10 - здатність до системного психолого-педагогічного, логопедичного супроводу сім'ї, яка виховує дитину з особливими освітніми потребами;

СК-11 - здатність дотримуватися основних принципів, правил, прийомів і форм суб'єкт-суб'єктної комунікації;

СК-12 - здатність організовувати дитячий колектив, створювати в ньому рівноправний клімат і комфортні умови для особистісного розвитку вихованців та їхньої соціальної інтеграції;

СК-13 - здатність будувати гармонійні відносини з особами з психофізичними порушеннями, їхніми сім'ями та учасниками спільнот без упередженого ставлення до їх індивідуальних потреб;

СК-14 - здатність до роботи із спільнотою - на місцевому, регіональному, національному, європейському і більш широкому глобальному рівнях з метою формування толерантного, гуманного ставлення до осіб з особливими освітніми потребами, розвитку здатності до рефлексії, включаючи спроможність обдумувати як власні, так й інші системи цінностей;

СК-15 - здатність аргументовано відстоювати власні професійні переконання, дотримуватись їх у власній фаховій діяльності;

СК-16 - здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку;

СК-17 - здатність до застосування сучасних знань про психологічні особливості осіб із порушеннями мовлення як суб'єктів освітнього, логопедичного, корекційно-розвивального, відновно-реабілітаційного та абілітаційного процесів;

СК-18 - здатність оцінити структуру, механізм та ступінь тяжкості мовленнєвого дефекту, здійснити диференційну діагностику мовленнєвого порушення, оцінити особливості психофізичного розвитку, визначити потенційні можливості осіб із мовленнєвими порушеннями;

СК-19 - здатність здійснювати профілактику порушень усного та писемного мовлення в осіб різного віку на засадах соціальної, педагогічної та психологічної характеру.

3. Передумови для вивчення дисципліни

Для ефективного вивчення навчальної дисципліни важливим є попереднє опанування наступними дисциплінами: «Вступ до спеціальності», «Психологія», «Психолінгвістика», «Анатомія, фізіологія, патологія дітей з основами генетики».

4. Результати навчання за дисципліною

Програмні результати навчання	РН 2. Здійснювати дослідження та/або провадити інноваційну діяльність з метою отримання нових знань, створення нових та удосконалення традиційних технологій викладання і супроводження та в ширших мультидисциплінарних контекстах. РН 3. Розробляти та впроваджувати інноваційні методики і технології корекційно-розвивальної роботи з особами з особливими освітніми потребами, генерувати нові ідеї для удосконалення навчання, виховання, розвитку та соціалізації цих осіб. РН 4. Добирати та застосовувати ефективні методики комплексного оцінювання розвитку дітей, рефлексувати та критично аналізувати достовірність одержаних результатів оцінювання, визначати на основі їх інтерпретації особливі освітні потреби дітей та рівень освітньої підтримки.
-------------------------------	---

РН 5. Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня функціонування, обмеження життєдіяльності та розвитку дитини з особливими освітніми потребами, забезпечувати ефективність власних дій.

РН 6. Встановлювати ефективну взаємодію з батьками, колегами, фахівцями, різними соціальними інституціями з метою забезпечення якості спеціальної та інклюзивної освіти на засадах партнерства.

РН 8. Приймати ефективні рішення з питань спеціальної та інклюзивної освіти, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати їх розвиток; визначати фактори, що впливають на досягнення поставлених цілей, зокрема, вимоги споживачів; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки рішень.

РН 9. Мати навички комплектування та організації діяльності спеціальних закладів освіти, спеціальних труп у закладах дошкільної освіти, спеціальних класів у закладах загальної середньої освіти тощо.

РН 11. Здійснювати управління складною діяльністю у сфері спеціальної та інклюзивної освіти та у ширших контекстах, розробляти плани і заходи з їх реалізації, забезпечувати якість освіти, оцінювати ефективність і результативність діяльності.

РН 12. Організовувати та здійснювати методичний супровід процесу навчання, виховання й розвитку дітей з особливими освітніми потребами в умовах спеціальних закладів освіти та інклюзивного освітнього середовища.

РН 14. Створювати та реалізовувати наукові розробки та/або освітні проєкти, спрямовані на підвищення якості організації освітнього середовища для дітей з особливими освітніми потребами.

РН 15. Проводити необхідні діагностичні (немає в СК) засоби для визначення особливостей мовленнєвого розвитку (зокрема мовленнєвої патології) у дітей та дорослих, планувати корекційно-логопедичний процес та прогнозувати його результативність.

РН 16. Застосовувати методику логопедичної роботи відповідно до етіології та патогенезу мовленнєвих порушень, вікових та індивідуальних особливостей суб'єкта корекції чи реабілітації.

РН 17. Впроваджувати в професійну діяльність методики та педагогічні технології навчання, виховання, супроводу та реабілітації осіб із мовленнєвими порушеннями.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

<i>Кількість балів</i>	<i>Критерії оцінювання навчальних досягнень студента</i>
90 – 100	Студент виявляє творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для творчого вирішення навчальних завдань, переконливо аргументує відповіді, обґрунтовує власні міркування та умозаключення.
82 - 89	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, правильно вирішує навчальні завдання, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких не значна, добирає аргументи для підтвердження думок.ноооо
74 - 81	Студент вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти допущені помилки.
64 - 73	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є суттєві.
60 - 63	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за вихідний, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, з допомогою викладача може виправляти значну кількість суттєвих помилок.
35-59	Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.
1 - 34	Студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.

5. Критерії поточного контролю знань і умінь студентів

1. Поточний контроль теоретичних знань студентів здійснюється за 2-бальною шкалою: 0,5 – «незадовільно», 1 – «задовільно», 1,5 – «добре», 2 – «відмінно».

Розподіл балів

Розділ 1										Разом	Сума	Підсум-ковий (екзамен)	Разом
Поточний контроль											75	25	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	П	20,5			
2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,5				
Самостійна робота													
0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	4,5				
Розділ 2													
Поточний контроль													
T1	T2	T3	T4	П									
2	2	2	2	2,5					10,5				
Самостійна робота													
0,5	0,5	0,5	0,5						2				
Розділ 3													
Поточний контроль													
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	П	30,5			
2	2	2	2	2	4	4	8	2	2,5				
Самостійна робота													
0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	1	1	2	0,5	7				

6. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	задовільно
60 - 63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

7. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: екзамен, комплексна контрольна робота, поточне теоретичне опитування, реферати, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, інші види індивідуальних та групових завдань тощо.

8. Програма навчальної дисципліни

8.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ І.

АФАЗІЯ

Тема 1.1. Загальна характеристика афазії

Поняття про афазію як системне порушення мовлення, яке охоплює різні рівні організації мовлення. Залежність форми афазії, тяжкості та характеру проявів від поширеності та локалізації ураження, характеру порушення мозкового кровообігу, стану збережених відділів мозку. Поняття про афазіологію. Історичний аспект вивчення афазії. Етапи розвитку вчення про афазію за І. Зайцевим. Дитяча афазія. Схожість та відмінність дитячої афазії та афазії дорослих. Характерні ознаки дитячої афазії за М. Крітчлі. Короткий огляд класифікацій афазії. Класифікація К. Верніке та Л. Ліхтгейм (класична неврологічна). Класифікація Ж. Шарко (втрата певних здібностей внаслідок

втрата пам'яті). Класифікація А. Кусмауля. Класифікація Р. Якобсона. Класифікація В. Орфінської (нейролінгвістична).

Тема 1.2. Обстеження хворого на афазію

Схема обстеження людини з афазією за Т. Візель. Значимість попередньої бесіди для визначення тактики діагностичного обстеження. Вивчення стану рухів і дій. Дослідження стереогнозу, зорового та акустичного гнозису. Обстеження мовленнєвих функцій. Обстеження стану інтелекту хворих на афазію. Обстеження пам'яті. Визначення наявності ліворукості. Складання заключення із загальною характеристикою мовлення.

Тема 1.3. Основи відновлювального навчання при афазії

Характеристика підходів до відновлення мовлення при афазії: П. Брока, А. Гуцмана, Б. Ананьєва та С. Астахова, Т. Мохової, В. Когана, О. Р. Лурія. Прямая та обхідна компенсація. Сучасні концепції відновлювального навчання Л. Цветкової, Т. Ахутіної, Т. Візель. Умови відновлювального навчання. Методологічні основи відновлювального навчання. Психофізіологічні, психологічні та психолого-педагогічні принципи. Завдання відновлювального навчання за Л. Цветковою. Вимоги до методів, які застосовуються у практиці навчання хворих з афазією. Гострий та резидуальний періоди. Організація корекційно-педагогічної роботи при афазії.

Тема 1.4. Акустико-гностична сенсорна афазія

Характеристика акустико-гностичної форми афазії. Локалізація. Порушення акустичного аналізу та синтезу, що проявляється у порушення фонематичного слуху, як центральний механізм акустико-гностичної афазії. Центральний симптом. Характеристика усного та писемного мовлення. Особливості відновлення мовлення. Основне завдання. Етапи корекційної роботи.

Тема 1.5. Акустико-мнестична сенсорна афазія

Характеристика акустико-мнестичної форми афазії. Локалізація. Порушення мовнослухової пам'яті, звуження обсягу акустичного сприймання, порушення зорових предметних образів-уявлень як центральні механізми акустико-мнестичної афазії. Порушення розуміння мовлення, повторення як центральним дефект. Характеристика усного та писемного мовлення. Особливості відновлення мовлення. Основне завдання. Етапи корекційної роботи.

Тема 1.6. Семантична афазія

Характеристика семантичної форми афазії. Локалізація. Порушення симультанного просторового сприймання як центральний механізм семантичної афазії. Порушення розуміння логіко-граматичних конструкцій як центральний дефект. Характеристика усного та писемного мовлення. Особливості відновлення мовлення. Основне завдання. Етапи корекційної роботи.

Тема 1.7. Аферентна афазія

Характеристика аферентної форми афазії. Локалізація. Кінестетична апраксія як центральний механізм аферентної афазії. Порушення тонких артикуляційних рухів як центральний дефект, що проявляється у нездатності при вимові встановити необхідне положення органів артикуляції. Характеристика усного та писемного мовлення. Два варіанти аферентної афазії (за О. Лурія). Особливості відновлення мовлення. Основне завдання. Етапи корекційної роботи.

Тема 1.8. Еферентна афазія

Характеристика еферентної форми афазії. Локалізація. Кінетична апраксія як центральний механізм еферентної афазії, що проявляється у нездатності своєчасного переключення з одного артикуляційного акту на інший. Центральним симптом. Характеристика усного та писемного мовлення. Три варіанти еферентної афазії. Особливості відновлення мовлення. Основне завдання. Етапи корекційної роботи.

Тема 1.9. Динамічна афазія

Характеристика динамічної форми афазії. Локалізація. Порушення внутрішнього мовлення як центральний механізм динамічної афазії. Порушення продуктивного активного мовлення як центральний розлад. Характеристика усного та писемного мовлення. Особливості відновлення мовлення. Основне завдання. Етапи корекційної роботи.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ЛОГОПЕДИЧНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ З РВД, ЗПР та ДІТЬМИ, ЩО МАЮТЬ ПОРУШЕННЯ СЛУХУ, ЗОРУ

Тема 2.1. Особливості логопедичної роботи з дітьми з РВ та із ЗПР.

Механізми порушень мовленнєвого розвитку при олігофренії. Особливості мовленнєвого розвитку РВД. Зміст та методика психолого-логопедичного обстеження дітей із РВ. Виявлення рівня інтелектуального розвитку дитини: спостереження за ігровою діяльністю; виявлення рівня сформованості мисленнєвих операцій. Виявлення структури мовленнєвого порушення: обстеження імпресивного мовлення; обстеження експресивного мовлення; логопедичний висновок. Корекція порушень мовленнєвого розвитку.

Психолого-педагогічна характеристика дітей із ЗПР. Структура дефекту у дітей із затримкою психічного розвитку (мовленнєва та немовленнєва симптоматика). Зміст та методика психолого-педагогічного обстеження дітей із ЗПР. Виявлення порушень операційної сторони інтелектуальної діяльності. Виявлення структури мовленнєвого порушення: обстеження імпресивного мовлення; обстеження експресивного мовлення; логопедичний висновок. Зміст, основні напрямки та методи корекційно-логопедичного впливу при подоланні мовленнєвих вад у дітей із ЗПР.

Тема 2.2. Особливості логопедичної роботи з дітьми з розладами аутичного спектру.

Психолого- педагогічна характеристика дітей із РАС. Особливості мовленнєвого розвитку дітей із РАС. Організація обстеження дітей із РАС. Корекційна робота з подолання мовленнєвих порушень дітей із РДА.

Тема2. 3. Логопедична робота з дітьми, що мають порушення слуху.

Характеристика мовленнєвого розвитку дітей з вадами слуху. Порушення мовлення дітей з вадами слуху. Особливості обстеження та корекційної роботи дітей з вадами слуху.

Тема 2.4. Логопедична робота з дітьми, що мають порушення зору

Характеристика мовленнєвого розвитку дітей з вадами зору. Порушення мовлення дітей з вадами зору. Особливості обстеження та корекційної роботи дітей з вадами зору.

РОЗДІЛ 3. ПОРУШЕННЯ ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ

Тема 3.1. Історичний аспект та сучасний стан проблеми порушень писемного мовлення. Етіологія порушень писемного мовлення

Вклад у вивчення проблеми порушення письма та читання А. Куссмауля, В. Моргана, Д. Гіншельвуда. Патологія читання і письма як ізольоване самостійне порушення, яке спостерігається при локальному мозковому захворюванні - основний напрямок другої половини ХІХ ст. Вивчення проблеми порушення письма і читання в першій половині ХХ ст. Внесок у вивчення дисграфій К. Монахова, у вивчення порушень читання, письма та мовлення Ортона. С Мнухін «О врожденной алексии и аграфии». Дослідження М. Хватцева. Вивчення проблеми порушення письма і читання в другій половині ХХ ст. Внесок Р. Левіної у вивчення дисграфій та дислексій. «Очерки психофизиологии письма» О. Лурія. Клінічний та клініко-психологічний, психофізіологічний, психолінгвістичний та методичний підходи вивчення дисграфії та дислексії. Етіологія порушень писемного мовлення. Біологічні та соціальні фактори. Причини органічного та функціонального характеру.

Тема 3.2. Поняття про писемне мовлення. Організація процесу письма

Поняття про письмо та читання. Психофізіологічні механізми процесу письма. Компоненти, що становлять функціональну систему письма (О. Лурія). Мозкова організація процесу письма. Операції процесу письма: аналіз звукового складу слова; переведення фонем чи комплексу фонем в зорову графічну схему-букву; перетворення оптичних знаків (букв) у потрібні графічні накреслення за допомогою рухів руки. Передумови формування навичок письма: високий рівень розвитку усного мовлення, сформованість

функціональної бази (когнітивних, сенсомоторних процесів) та операційних компонентів.

Тема 3.3. Поняття про писемне мовлення. Організація процесу читання

Читання як процес декодування графічної моделі слова в усномовленнєву форму та як процес розуміння письмових висловлювань. Операції процесу читання: впізнавання, розрізнення та їх співвіднесення з відповідними звуками; злиття звуків у склади та слова (звуковий синтез); співвіднесення звукового образу слова з його лексичним значенням (розуміння прочитаного). Умови успішного та правильного засвоєння букви.

Тема 3.4. Дисграфія. Симптоматика дисграфії. Класифікація дисграфії

Поняття дисграфії. Критерії відмежування патологічних помилок від непатологічних. Фонетичний та морфологічний принципи письма. Класифікації дисграфії М. Хватцева, О. Токаревої, Р. Лалаєвої, О. Корнева. Поняття дизорфографії. Орфографічна навичка як автоматизований компонент свідомої мовленнєвої діяльності. Умови вироблення орфографічної навички. Хід вирішення орфографічного завдання. Передумови засвоєння правил правопису. Засвоєння графічних зображень букв. Формування мовних узагальнень – основа оволодіння орфограмами. «Чуття мови» Готовність мовленнєвого розвитку дитини.

Тема 3.5. Типи патологічних помилок та їх механізми

Групи помилок (І. Садовнікова): помилки на рівні букви та склади, помилки на рівні слова, помилки на рівні речення. Групи помилок (Є. Соботович, О. Гопіченко): фонетичні помилки, графічні та оптико-просторові помилки, лексико-граматичні помилки.

Тема 3.6. Дислексія. Симптоматика дислексії. Класифікація дислексій

Поняття дислексії. Дислексія та порушення зорово-просторових функцій. Дислексія та порушення когнітивних функцій. Дислексія та порушення усного мовлення. Типи помилок при читанні. Класифікації дислексій: за проявами; О. Токаревої, Р. Лалаєвої. Функції фонематичної системи (за В. Орфінською).

Тема 3.7. Обстеження дітей з порушеннями читання і письма

Розділи обстеження дітей з порушеннями письма та читання: анкетні дані, вивчення медико-педагогічної документації; обстеження стану мовленнєвого розвитку дитини; дослідження сукцесивних функцій; дослідження сприймання мовлення на фонетичному рівні; дослідження мовних операцій; дослідження стану звуко-буквенних асоціацій та графічних образів букв; дослідження графомоторних навичок; дослідження стану сформованості зорово-просторових функцій; дослідження самоконтролю на письмі; стан процесу читання.

Тема 3.8. Методика логопедичної роботи з подолання порушень писемного мовлення

Принципи побудови корекційної логопедичної роботи. Логопедична робота з подолання фонетичних помилок: диференціація звуків, яка змішуються; формування функцій слухового контролю; формування операцій слухової уваги та слухової пам'яті; формування фонематичного аналізу і синтезу. Рівні звукового аналізу. Логопедична робота з подолання оптико-просторових та графічних помилок: розвиток зорового та буквеного гнозису, зорового аналізу і синтезу; розвиток зорово-просторових уявлень; розвиток зорової пам'яті; розвиток довільної зорової уваги; формування асоціативних зв'язків між центрами мовлення і моторною зоною кори головного мозку; формування самоконтролю; формування уміння дитини орієнтуватися в навколишньому середовищі. Логопедична робота з подолання лексико-граматичних помилок: робота над наголосом; корекція та розвиток граматичної будови мовлення; формування поняття про речення, уточнення структури речення; розвиток навичок морфологічного та синтаксичного аналізу та синтезу; збагачення словникового запасу; розвиток зв'язного мовлення.

Тема 3.9. Профілактика порушень писемного мовлення

Визначення готовності до різних видів мовного аналізу. Визначення просторових уявлень та орієнтації у дітей. Вивчення у дітей графічних навичок.

8.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви змістових розділів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		Лекції	Практ.	Конс.	Самост.р		Лекції	Практ.	Конс.	Самост.р
Розділ 1. Афазія										
Тема 1.1. Загальна характеристика афазії	14	2	2		10	13	2	1		10
Тема 1.2. Обстеження хворого на афазію	14	2	2		10	11		1		10
Тема1. 3. Основи відновлювального навчання при афазії. Організація корекційно-педагогічної роботи при афазії.	14	2	2		10	10				10
Тема 1.4. Акустико-гностична сенсорна афазія	14	2	2		10	26	2	4		20
Тема 1.5. Акустико-мнестична сенсорна афазія	14	2	2		10	20				20
Тема 1.6. Семантична афазія	14	2	2		10	20				20
Тема 1.7. Аферентна афазія	14	2	2		10	20				20
Тема 1.8. Еферентна афазія	14	2	2		10	20				20
Тема 1.9. Динамічна афазія	24	2	2		20	20				20
Підсумкове	2		2							
Разом за розділом 1	138	18	20		100	160	4	6		150

Розділ 2. Особливості логопедичної роботи з дітьми з рвд, зпр та дітьми, що мають порушення слуху, зору										
Тема 2.1. Особливості логопедичної роботи з дітьми з РВ. Особливості логопедичної роботи з дітьми із ЗПР	24	2	2		20	24	2	2		20
Тема 2.2. Особливості логопедичної роботи з дітьми з розладами аутичного спектру.	24	2	2		20	20				20
Тема 2.3. Логопедична робота з дітьми, що мають порушення слуху	24	2	2		20	18				18
Тема 2.4. Логопедична робота з дітьми, що мають порушення зору	24	2	2		20	18				18
Підсумкове	2		2		4					
Разом за розділом 2	102	8	10		84	80	2	2		76
Розділ 3. Порушення писемного мовлення										
Тема 3.1. Історичний аспект та сучас- ний стан пробле- ми порушень пи- семного мовлен- ня. Етіологія порушень писемного мовлення	9	2	2		5	10				10
Тема 3.2. Поняття про писемне мовлення. Організація процесу письма	9	2	2		5	12	1	1		10
Тема 3.3. Поняття про писемне мовлення.	9	2	2		5	10				10

<i>Організація процесу читання</i>										
Тема 3.4. <i>Дисграфія.</i> <i>Симптоматика дисграфії.</i> <i>Класифікація дисграфії</i>	14	2	2		10	12	1	1		10
Тема 3.5. <i>Дислексія.</i> <i>Симптоматика дислексії.</i> <i>Класифікація дислексій</i>	14	2	2		10	10				10
Тема 3.6. Типи патологічних помилок та їх механізми	18	4	4		10	12	1	1		10
Тема 3.7. <i>Обстеження дітей з порушеннями читання і письма</i>	18	4	4		10	12	1	1		10
Тема 3.8. <i>Методика логопедичної роботи з подолання порушень писемного мовлення</i>	26	8	8		10	45	2	2		41
Тема 3.9. <i>Профілактика порушень писемного мовлення</i>	14	2	2		10	10				10
Підсумкове	4		2	2		2			2	
Разом за розділом 3	135	28	30	2	75	135	6	6	2	121
Усього годин	375	54	60	2	259	375	12	14	2	347

8.3. Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Загальна характеристика афазії	2	1
2	Обстеження хворого на афазію	2	1
3	Основи відновлювального навчання при афазії. Організація корекційно-педагогічної роботи при афазії.	2	
4	Акустико-гностична афазія	2	2
5	Акустико-мнестична афазія	2	
6	Семантична афазія	2	
7	Аферентна афазія	2	
8	Еферентна афазія	2	
9	Динамічна афазія	2	
10	Підсумкове	2	
11	Особливості логопедичної роботи з дітьми з РВ. Особливості логопедичної роботи з дітьми із ЗПР.	2	2
12	Особливості логопедичної роботи з дітьми з розладами аутичного спектру.	2	
13	Логопедична робота з дітьми, що мають порушення слуху	2	
14	Логопедична робота з дітьми, що мають порушення зору.	2	
15	Підсумкове	2	
16	Історичний аспект та сучасний стан проблеми порушень писемного мовлення. Етіологія порушень писемного мовлення	2	
17	Поняття про писемне мовлення. Організація процесу письма	2	2
18	Поняття про писемне мовлення. Організація процесу читання	2	
19	Дисграфія. Симптоматика дисграфії. Класифікація дисграфії	2	
20	Дислексія. Симптоматика дислексії. Класифікація дислексії	2	
21	Типи патологічних помилок та їх механізми	4	2
22	Обстеження дітей з порушеннями читання і письма	4	
23	Методика логопедичної роботи з подолання порушень писемного мовлення	8	2
24	Профілактика порушень писемного мовлення	2	
25	Підсумкове	2	
Разом		60	12

9. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Базовий компонент дошкільної освіти (державний стандарт дошкільної освіти). Нова редакція. URL:
https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
2. Шеремет М. К. Логопедія. Підручник К.: ВД «Слово», 2014. 675с.
3. Тарасун В.В. Писемне мовлення: запобігання і корекція порушень. – К : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007.
4. Грінченко О. В. Подолання дислексії та дисграфії в учнів початкових класів: Навч. посібник / О. В. Грінченко, М.М. Покотильська, Т. Я. Філоненко. Городище, 2010.
5. Марченко І. С. Спеціальна методика початкового навчання української мови / І. С. Марченко – К.: Слово, 2010.

Додаткова:

1. Ванжа К. В., Наумова О. В. Від звука до букви. Гурткова робота. Старший дошкільний вік. Х.: Вид-во «Ранок», 2014. 112 с.
2. Вашуленко М. С. Методика навчання української мови в початковій школі: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Літера ЛТД, 2011. 364 с.
3. Вознюк О. В., Гужанова Т. С. Нова парадигма розвитку мовлення та навчання читання дітей дошкільної та початкової ланок. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки.* 2016. Вип. 4. С. 46-50.
4. Калмикова Л. О. Перспективність і наступність в навчанні мови й розвитку мовлення дітей дошкільного і молодшого шкільного віку: психолінгвістичний і лінгвометодичний виміри. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2017. 448 с.

5. Карабаєва І. Я вчуся читати і писати. *Дошкільне виховання*. 2000. № 9. С. 6-7.
6. Кірик М. Ю. Історія становлення методів навчання грамоти шестиліток. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки»*. 2011. Том 1, № 58. С. 56-62.
7. Котик Т. М. Методика навчання грамоти : Опорні конспекти лекцій для студентів заочної форми навчання спеціальності «Початкова освіта». Івано-Франківськ, 2013. 60 с.
8. Меленець Л. І. Технології раннього навчання читання. Інноваційна практика в роботі вихователя ДНЗ. Київ : Шкільний світ, 2010. С. 82-101.
9. Сєдих Н. О. Вчимося писати й говорити правильно. Поради логопеда. Х. : Вид.група «Основа», 2007.
10. Шевцова О. А. Цікава грамати́ка. Пізнавально-ігрові комплекси для дітей старшого дошкільного віку. Х.: Вид. група «Основа», 2012.